

A szikések tudósa volt

Emlékezés Herke Sándorra

Hatalmas területeket tartottak számon évszázadokon keresztül úgy, hogy azokon biztonságosan termelni szinte semmi nem lehet. Elkérülte ezeket az eke vasa, és az esztendő nagyobbik felében a legelő állat is. Századunk nagy erőfeszítése, hogy a természet által elrontott, sziklák megvert földeket a teremteni tudó emberi elme segítségével termővé tegye. Kiemelkedő egyénisége, fáradságtalan munkása volt e küzdelemnek a csongrádi születésű, *termékeny éveinek javát Szegeden töltő Herke Sándor.*

Vegyszermérnöki diplomával a zsebében a Magyaróvári Növénytermesztési Kísérleti Állomáson kezdte tudományos pályáját. Közel két évtizedet töltött ott, vizsgálta többek között a sörárpa és a cukorrépa minőségét befolyásoló tényezőket, kutatva, miként növelhető a termés a minőség romlása nélkül. Ma is számon tartott eredményeket ért el a pillangós virágú növények gyökerén élő baktériumok tanulmányozása során. Ő dolgozta ki a növények foszforszükségletének meghatározására az első biokémiai módszert is. *Szegedre 1924-ben nevezték ki, a talajtani és agrokémiai kísérleti állomás létrehozásával bízták meg.* Az állomás kezdetben mindössze a fővegyészből és egyetlen segédelemből állott, később is csak egy vegyszermérnökkel, Prettenhoffer Imrével gyarapodott. Számottevő létszámbeli növekedésre tízenyolc évet kellett várniuk.

A Duna-Tisza-közi szikes területek tanulmányozása közben jutott arra a következtetésre Herke Sándor, hogy a javításnak és a hasznosításnak fontos feltétele a belvizek elvezetése. Szikjavítási kísérleteibe később a céltudatos öntözést is bekapcsolta, elnyerve az európai szakemberek mellett az amerikai, japán, kínai és indiai kutatók érdeklődését is. Rizstermesztési kísérletei a szikes területek javítását és hasznosítását gyaránt szolgálják. Indítványára 1942-ben már oktatófilmet is készítettek a talajjavítás módszereiről.

Fáradhatatlan munkásságának szinte fölmérhetetlen a következményei. Születésének századik évfordulóján emlékülést tartottak tegnap délelőtt Szegeden, a Gabonatermesztési Kutatóintézetben. A rá emlékezők népes csoportjában családja tagjai is ott voltak. Szániel Imre intézeti igazgató megnyitója után Fekete Zoltán, a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának tiszteletbeli elnöke, Ábrahám Lajos, a talajtani szakosztály elnöke és Harmati István tudományos osztályvezető tartott előadást. Fölölvasták Szőkefalvi-Nagy Béla akadémikusnak, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnökének a levelét is. A Kossuth-díjas tudós méltó hangoztatott, hogy az eredményekben bővelkedő életpályája legfőbb alakítója a szívós következetesség, a kitartó, kemény munka és a rokonszenves szerénység volt. A szik nehezen adta meg magát.

Az emlékülés résztvevői megkoszorúzták az intézet falán levő emléktáblát, és koszorút helyeztek a kiváló kutató sírjára is.

Fáradhatatlan munkássá-

gának szinte fölmérhetetlen a következményei. Születésének századik évfordulóján emlékülést tartottak tegnap délelőtt Szegeden, a Gabonatermesztési Kutatóintézetben. A rá emlékezők népes csoportjában családja tagjai is ott voltak. Szániel Imre intézeti igazgató megnyitója után Fekete Zoltán, a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának tiszteletbeli elnöke, Ábrahám Lajos, a talajtani szakosztály elnöke és Harmati István tudományos osztályvezető tartott előadást. Fölölvasták Szőkefalvi-Nagy Béla akadémikusnak, a Szegedi Akadémiai Bizottság elnökének a levelét is. A Kossuth-díjas tudós méltó hangoztatott, hogy az eredményekben bővelkedő életpályája legfőbb alakítója a szívós következetesség, a kitartó, kemény munka és a rokonszenves szerénység volt. A szik nehezen adta meg magát.

Az emlékülés résztvevői megkoszorúzták az intézet falán levő emléktáblát, és koszorút helyeztek a kiváló kutató sírjára is.

Nyitottság, kezdeményezőkézség

Egy elismerés háttere — Szemelvények a CSOMIÉP gyakorlatából

„Manapság egy építőipari vállalat vezetői gárdájának két lehetősége van: begubózhatsz és ujjal mutogatsz a megváltozott körülményekre, csökkenő létszámra, anyagbeszerzési nehézségekre, lanckadó beruházási kedvre, másokban keresi saját sikerételenségét. Vagy — és ez a másik lehetőség — tudomásul véve a körülményeket, rugalmasabb vállalkozáspolitikával, új technikuműszaki megoldások felkutatásával, dolgozó egyéni érdekeltiségi rendszerének ki-munkálásával, fokozottabb nyitottsággal és megbízhatósággal veszi elejét a kudarnak.”

Elmondani könnyű, ám egy vállalat életében a gyakorlatba is átültetni a választott megoldást, bizony, évekig eltarthat. Jó adag előrelátás, szakmai ismeret, egyet akaró munkatársak nélkül pedig egyenesen lehetetlen is az oly sokat hangoztatott nyitottságot, rugalmasságot ésszerű feladatokra, pontosan tartott határidőkre, kielégítő munkakörülményekre, megnyugtató jövedelmekre „lefordítani”. Hogy mégsem kell vágyálomnak tartanunk az effajta, jó értelemben vett pálfordulást, arra ott igazolással a Csongrád megyei Tanács Építőipari Vállalat esete. (Egyébként épp a CSOMIÉP igazgatójának, dr. Boldizsár Sándornak szavait idéztük a bevezetőben, egy sajtóközvetítőnek induló, a kötetlenné váló beszélgetés kezdő gondolatait emelve ki.)

Hogyan lett hát egy évtizedekkel korábban csak tartózkodással, utóbb csak új beruházások kivitelezésével foglalkozó vállalatból egy két év alatt a mai, korszerű ipari háttérrel rendelkező, évente 500 millió forint termelési értéket előállító, az intézmény- és lakóház-felújításból egyre nagyobb részt kérő, s ezért technológiai változásra is kész építőipari vállalkozó? A lelassult pénzügyi folyamatok ellenére gazdaságosan működő, a csökkenő létszám ellenére is eredményesen tevékenykedő vállalatnak nincs titka. Felgyorsult tempója annál inkább.

1981-ben — másuttán épp központosították a termelési irányítást — a CSOMIÉP-nél decentralizáltak: hét főüzemet hoztak létre, nagyobb önállóságot és egyben nagyobb felelősséget is adtak mindegyiknek. Jogot arra, hogy a megbízások területén városa helyett „menjenek a munka után”. Kerestek kooperációs alkalmakat is: a Dunai Vasmű anyagot ad — a CSOMIÉP vasszerkezetet gyárt. A Csongrád megyei mellorációs program műtárgyainak 60-70 százalékát Vásárhelyen készüli. Könnyűszerkezetes építési technológiájukra alapozva húsz pályázatot adtak be — exportmunkára. Legjobban összehozott munkacsapatuknak — a környéken éppen nem lévén testre szabott feladat — Budapestet kerestek elfoglaltságot. Nem a rosszul fizettekből valót.

Nem az amúgyis szaporodó ülések számának növelésére, hanem döntéseik alaposabb előkészítésére 15 ta-

gy vállalkozói tanácsot alakítottak, amelynek „felkért ügyészei” olykor hivatalból ellenzik egy-egy szerződés megkötését, hogy „több szem többet lát” alapon minden körülményt mérleghellessenek. S gyakran adódnak ilyen helyzetek: dönteniük kellett, hogy a lehetséges új technológiák közül melyekre adják a voksukat, melyekre készüljenek fel gépekkel, munkamódszerekkel. Az öntött helyszíni betonozással készülő kísérleti, Aprilis 4. útjai lakóházról, a CSOMITERV által szabadalmaztatott szalu-, illetve földemeléses eljárásról egy Püspök utcai lakóház-felújítás ürügyén lapunk is írt már részletesebben. Arról, hogy a felújítások előkészítéséből, ügyeinek intézéséből is részt kér magának a CSOMIÉP, egyelőre csak annyit mondunk: fővállalkozói iroda létrehozását tervezik Szegeden.

A kezdeményezőkézség bizonyítására felhozhatnánk szegedi leányvállalatuk példáját, a gazdaságossági törekvések szemléltetésére a szerződéses üzemeltetésre kiadott gépek, járművek esetét. (Jogszabály nem tiltja, tehát bérbe adtak saját dolgozóknak tíz teherautót és két munkagépet. A kicsik kihasználtsága hatvan százaléknál nőtt; a vállalat költségmentes árbevételhez jut, s aki a kormánytól ül, az sem jár rosszul...) Felismerve az

egyéni érdekeltiség munkára ösztönző hatását, a tiszta bértömeg-gazdálkodás mellett döntöttek a vállalat vezetői: így, aki többet dolgozik, meg is tudják fizetni. (Katonának ment, vagy gyes-en levő munkatársaik bérének ötven százalékán osztóznak a távollevő helyett is dolgozók, s mióta a bér-számfejtők is teljesítmény-béren végzik munkájukat, az eddigi 150 helyett háromszáz dolgozó bérét is képesek kiszámítani...)

Kiragadott példáink sorát még hosszan folytathatnánk — hiszen még nem is szölkünk a minőségi munkáért kapott, s a műszak végén a pénztárból készpénzre váltható „jutalomcsekkéről”, vagy a fiatalítási törekvésekről, a munkaversenynek az egyéni büszkeségudatára építő új formáiról. Lesz rá még alkalom — egyre többször találkozhattunk mostanában a CSOMIÉP brigádjaival Szegeden is. Felújítási tevékenységük felétek Szeged a helyszíne.

Idézzük be — kommentár ehhez már nem kell. „A Csongrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága elismerésért fejezi ki a vállalat dolgozóinak, vezetéseinek az elmúlt években végzett eredményes munkájáért.” Kelt Szegeden, 1982. szeptember 21-én.

Pálffy Katalin

Daloldöntő az énekversenyen

Hétfőn késő éjjel a Zeneakadémián véget ért a nemzetközi Kodály-Erkel-énekvérseny dalkategóriájának küzdelemsorozata, melyen tizenhét indultak. A döntőbe hat versenyző jutott. Az utolsó fordulóban egyelőre meg nem határozott, maximum 18 perces dalciklus vagy dalciklusrészlet tolmácsolása volt a feladat. A versenyzők választása Wolf-, Schumann-, Brahms-, Mahler-, illetve Gavrilin-kompo-

ziciókra esett. A nemzetközi zsűri — Forrai Miklós elnökletével — az 50 ezer forintos első díjat nem adta ki. Az egyenként 25 ezer forintos második díjat Forró Mária-nak és Kovács Brigittának, a két darab 15 ezer forintos harmadik díjat Tóth Jánosnak és a szovjet Larisa Kurgumovának, a két darab 10 ezer forintos különdíjat Benza Györgyinek és a román Liliana-Margareta Bizineche-nek ítélte.

A zenei világnapra

Idén is szerte az országban gazdag programmal emlékeznek meg október elsejéről, a zenei világnapról, amelyet az UNESCO Nemzetközi Zenei Tanácsa — a szocialista országok képviselőinek ajánlását elfogadva — 1975-ben avatott a muzsika ünnepévé. A zenei világnap alapeszméje az, hogy mivel a zene mondanivalóját, üzenetét szerte a világon mindenki megérti, a muzsika a béke ügyét, a népek barátságának gondolatát szolgálja.

Ennek jegyében tartják a Zeneakadémián a müncheni Baryton-trió hangversenyt, amelyen a 250 évvel ezelőtt született Joseph Haydn kompozíciói kapnak helyet. A koncerten Somfai László zenetörténész méltatja a nap jelentőségét. A zenei világnap alkalmából hangversenyt rendeznek többek között a nyíregyházi Vasvári Pál Gimnáziumban, ahol Durkó Zsolt zeneszerző mond ünnepi köszöntőt, a székszárdi Babits Mihály Művelődési Központban, a kecskeméti Nagytemplomban. Másnap, október 2-án koncertnek ad otthont a budafoki úttörő, ifjúsági és művelődési központ, ahol Láng István zeneszerző szól az ünnep jelentőségéről, a pécsi Leóvey Klára Gimnázium, a gödöllői vá-

rosi-járásai művelődési központ, ahol Lendvai Kamilló zeneszerző emlékezik meg az eseményről, a kaposvári Munkácsy gimnázium, október 9-én pedig a bajai Türr István Sportcsarnok, ahol Bozay Attila zeneszerző beszél. A zenei világnap alkalmából kerül sor október 2-án a Kodály Zoltán népzenei találkozó gálaműsorára, a zalaegerszegi városi művelődési központban, ahol dr. Koplár Lajos megyei tanácselnök-helyettes mond ünnepi köszöntőt. A hangversenyeken a hazai köröslet legismertebb együttesei lépnek fel, olyan énekkarok, amelyek különböző hazai és nemzetközi fórumokon már szép sikert arattak.

Igor Sztravinszkij, Kodály Zoltán és Karol Szymanowski születésének századik évfordulója alkalmából ünnepi hangversenyt rendez ma, szerdán este 7 óraj kezdettel a városi tanács vb művelődési osztálya és a Magyar Zeneművészek Szövetségének dél-magyarországi csoportja, a zeneművészeti főiskola Lenin krt. 79. sz. alatti épületében. A zenei világnapnak tisztelegő műsorban természetesen Kodály, Sztravinszkij és Szymanowski művei szerepelnek, bevezetőt mond: Gönczi László zenetörténész.

Baleset-elhárítás, munkaegészségügy

Hazánkban a korábbi sokféle, gyakran egymást ismétlő jogszabály helyett az országos és ágazati szabványokba foglalják a baleset-elhárítással és a munkaegészségügygel kapcsolatos követelményeket. Az Országos Munkavédelmi Bizottság rendszeresen figyelemmel kíséri a szabványosítás menetét, és ha fennakadást tapasztal, erre figyelmezteti az illetékeseket. Keddi ülésén is napirendre tűzte a témát, és megállapította, hogy a szabványosítás végrehajtása egyes ágazatok, alágazatok esetében nem kielégítő,

az elmaradást fel kell számolni. Arra is felhívta a figyelmet, hogy az ágazati- és iparágazati szakszervezetek már a szabványok előkészítő munkálataiba is mindentől vonják be. Szükségesnek tartja továbbá, hogy a szabványosítással kapcsolatos ismereteket a munka- és egészségügyi szakemberek képzés tantervében is vegyék fel.

Az OMB részletesebben is foglalkozott a munkavédelmi szakemberek képzés és továbbképzés helyzetével, az e kérdésben augusztusban megjelent minisztertanácsi rendeletből adódó új felada-

tok végrehajtásával. Megállapította, hogy a SZOT Munkavédelmi Továbbképző Intézetnek — főleg a kihelyezett tagozatok segítségével — sikerült elérnie, hogy lényegesen nőtt a képzett munkavédelmi szakemberek száma. Már most látható, hogy 1983-85. között tovább nő a népgazdaság igénye a képzett munkavédelmi szakemberek iránt. Az intézet erre felkészül, s munkáját úgy fejleszti tovább, hogy munkavédelmi módszertani és koordinációs központként is elláthassa majd feladatait.

Az OMB a továbbiakban irányelvet fogadott el a munkavédelmi vizsgára kötelezett tanácsai szakigazgatói vezetőik vizsgáztatásának keretkövetelményeire.

Végül Főzse Lajos, a SZOT munkavédelmi osztályának vezetője tájékoztatta az OMB-t több időszerű feladat végrehajtásáról. Továbbá a SZOT Munkavédelmi Főfelügyelőségének a vasúti átlárolókban történt katasztrófák alapján teendő elodázhatatlan államj intézkedésekre tett javaslatairól.

Képzőművészeti rövidfilmek fesztiválja

Kedden ünnepélyes keretek között nyitották meg Szolnokon, a Tisza filmszínházban a IV. országos képzőművészeti rövidfilmszemlé. A képzőművészeti világhét eseményeihez kapcsolódó rendezvényen az 1975 óta készült hazai filmek legjobbjait mutatják be a filmeknek, képzőművészeknek, művészettörténészeknek, a mozilátogató közönségnek. Az ünnepi vetítések a Chiovini Ferenc festőművészről készült filmmel emlékeztek az alföldi festészet tavaly elhunyt kiválóságára, majd az eddigi fesztiválokon legtöbb díjat nyert filmet, Kollányi Ágoston rendező Enek a vasról című alkotását — láthatta a megnyitó közönsége.

Ezt követően megkezdődtek a bemutatók, s a szerda estig zajló versenytettések 78 alkotás kerül a nézők elé. A Magyar Filmgyártó Vállalat 35, a Magyar Televízió 25 rövidfilm-mel szerepel. A fesztivál közönsége ezúttal találkoz-

először a Magyar Diafilmgyártó Vállalat képzőművészeti ismeretterjesztő sorozataival és most debütálnak amatőrfilmek is. A képzőművészeti filmek seregszemléjén a zsűri három kategóriában értékeli a bemutatott műveket, ezenkívül több különdíjat adnak át. Szerdán „Képzőművészet és film” címmel tanácskozást rendeznek a két művészeti ág képviselőinek részvételével.

Eredményhirdetésre esztörtökön kerül sor. (MTI)

Fakitermelő-verseny

Nemzetközi fakitermelőverseny kezdődött kedden a Keszthely melletti Gyenesdiáson. A nem hivatalos Európa-bajnokságon induló 12 ország — Bulgária, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, NDK, Norvégia, Románia, Svéd-

ország és a Szovjetunió — legjobb motorfűrészkezelőit Soós Gábor, mezőgazdasági és élelmiszerügyi államtitkár köszöntötte. Valamennyi nemzet színeit hárromtagúscsapat képviseli. A magyar együttesben Kollár István, Mojnár Miklós, és Palkovics Antal szerepel.

Gyermekek SZOT-szanatóriumi üdültetéséről

A vasasszakszervezet javaslatára szeptember 29. és október 26-á között a SZOT első ízben biztosítja 120 lisztérzékeny általános iskolás beutalását a Fejér megyei, Budapesttől 123 kilométerre fekvő vaitai gyermekszanatóriumba, ahol a tanév további részében enyhén mozgássérülteket fogadnak. A gluténmentes diétát fogyasztó gyermekek szervezeten eddig még nem üdülhettek. Most üdülés közben tanulnak is, képzett pedagógusok oktatják őket. Az orvosi felügyeletről, valamint a diétás nővérrel az Országos Csecsemő- és Gyermekégszségügyi Intézet gasztroenterológiai munkacsoportja gondoskodik. A beutaltak gluténmentes kenyérelállítását a Székesfehérvári Sütőipari Vállalat Alba Regia szocialista brigádja társadalmi munkában vállalta. A szülőknek gyermekük betegsége nem kis gondot okoz, mivel részükre külön kell főzni és sütni. A vaitai gyermekszanatórium munkatársai közül többen részt vettek előzetes képzésben, hogy az előírt diétát biztosítani tudják.

Már egy éve folyik Kőszegen a légzőszervi és asztmatikus ártalmakban szenvedő Vajtán az enyhén mozgássérült általános iskolások SZOT sanatóriumi beutalása, amelyekre az előzetes orvosi javaslatot a szabadság-hegyi gyermekgyógyintézetnek kell megküldeni. A gyermekszanatóriumi térítési díj a négy hétre 500 forint.